

VII. TOLDALEK.

Ad diem XVIII. Aprilis MDCCCVIII.

quo

Excellentissimus Dominus

Comes

IGNATIUS GYULAI

de

Maros-Némethi, et Nádaska, Croatiae Banus et ins.
ord. milit. Theresiani Commendator etc.

Illustrissimo Domino

DANIELI L. B. MECSÉRI

Generali

Campi vigiliarum Praefecto Crucem Commendatorum
solenni Ritu imposuit.

D i c a t u m

A. FRANCISCO KLOHAMMER

Cler. Reg. Schol. Piar. in Reg. Acad. Zagr. Math. Prof. P. O.

Z A G R A B I A E.

Semper honos, nomenque tuum, Laudesque manebunt.

Virg. Lib. II. de Aeneid.

HENDECASYLLABI.

Quid haec delecta Militum manus, robustis
Humeris coruscans ferrum deferens, enseque
Adpensum lateri, et pulcro Ordine, hodie
Ante Sacratas Palladi consistens aedes?

)

Quid non coacta frontis hilaritas, civiumque
 Se se excipientum spissa multitudo,
 Undansque mobilis vulgi portendat copia
 Quaeritis? Spectate summorum corona cinctum
 Heroem invictum sacras petentem aedes
 Mecsérium, Deorum servatum nutu
 Ad Eschenau: cum pro salute Principis
 Depraeliantem, medios inter hostes
 Sexcenti lethales, grandinis crepitantis
 Instar texere enses, et Ille imminens
 Despiciens periculum, vi magis, quam
 Fortitudine furentis oppressus inimici,
 Ceu validis evulsa Aquilonibus Quercus,
 Sanguineas, intrepidus inter victimas
 Corruit; superas jam jam petiturus auras,
 Nisi concilio Divum, Atropos atris,
 Proh scelus! parata committere nefas
 Manibus, inexorabilem jussa ponere forficem
 Vitae immortalis Viri pepercisset stamini,
~~Illum spectatè inquam, et tunc~~ ~~horribus jam~~
 Clarum Virtutibus, et plus vice simplici
 In campo Martis testatis, quando ruinam
 Ad Günzburg (a) Celta nefastus Austriaco
 Parabat orbi; tunc vidissetis triplici aere
 Munitum pectus objicientem hostibus, eosque

(a) Ad Günzburg. In hac Urbe Generale Exer-
 citus nostri Quarterium, Cassa bellica et universa
 Res tormentaria in hostium venisset potestatem,
 nisi virtute B. Mecséri quominus Acie[m] formare
 possint Galli, integra die, et nocte fuissent im-
 pediti.

51

Cum binis Hungaricis (a) cohortibus, ac peditum
 Exigua, et jam perterrita, dispersaque manu
 Morantem. ne superato globos inter igneos
 Ponte, nostra obruantur agmina, omneque
 Aes grave, et ingens belli peculium in praedam
 Mortem nil expavescentis hostilis veniat turbae.
 Magnae res! nec plura. Quis etenim singula
 Quibus et publicae multum saluti profuit,
 Et honores gradatim adeptus est, memoret
 Facinora? Hoc singulare (b) innumera inter
 Quo dudum promeritam sibi promeruit, parva
 Jam antea decorus, Commendatorum crucem,
 Quam, ut vidistis, Pro Rex Croatiae, (c) ipse Martis
 In campo, rebus praeclare gestis Clarus,
 Hujusque tam praecellentis testis victoriae,
 Multis objecto discriminibus collo Ejus
 Augusti imposuit nomine. Ergo Heros
 Invicte! ut honor iste terfaustus accidat Tibi,
 Diuque incolumis nos inter cupias morari,
 Tantum optamus; quantum dignus es,
 Et tua immortalia facta exposcunt.

- (a) Cum binis Hungaricis cohortibus. Regimen Palatinum et Blankenstein Hussarorum.
- (b) Hoc singulare. Nempe ad Gunzburg urbem Sueviae defensio Pontis, Hostisque iteratis vicibus repulsio tam opportuna, ut universus noster Exercitus Ulmam se se recipere potuerit.
- (c) Pro Rex Croatiae. Excelleatissimus Comes Ignatius Gyulai, cuius praeclare gesta Domi forisque magis nota sunt, quam ut ea prolixa complectamur oratione.

Margitta Majus, 7. dik napján.

Tiszteľő Versek : mellyek készítették. F. Császári és Királyi Kamarás Méltóságos Gróf Keresztészegi Csáki Sándor Urnak a' Szepes Vármegyé örökös Fő Ispánnyanak tiszteletére, egy osztrák Húzfárság' megvendégelésekor.

1. Oh Margitta Margittája!
 Lelke! Napja! és Fénnye!
 Oh egek' ditső Plántája!
 Oh föld' Díszé! 's reménnye
 Gróf Csáki Sándor! áldalak
 Téged' míg tsak meg nem fagy
 Pe'sgő vérem. Mert te salak
 Nélkül való arany vagy.
2. A' fősvény, mint a' megrémült
 Eb, fut hazul a' költés
 Elöl: 's Te mint egy szélre űlt
 Felleg: egy szélre, és
 Futottál világra Váradról,
 A' lovak' hortyogását
 Halván, 's a' Katonák' kardról
 Való tanátskozását.
3. Látám! szemeimmel látám!
 Hogy tegnap mit mivelél.
 A' számat én is ott tátám,
 Midőn megvendégelél
 Egy harmadrész ezer Húzfárt;
 Hízott tulkot adatván
 Nékik; és egy hordó Csatárt
 Gyomraikba tsorgatván.

4. Látám ezt, és hétszer halék
 Meg, a' rendkívül való
 Öröm miatt; 's hétszer valék
 Ismét élő. — Ha való
 Hogy az Úr a' jó Szíveket
 Szereti; nints mód benne
 Hogy Csáki val, ki illyeket
 Tselekszik, jól ne tenne.
5. Azt mondják, hogy rég elnyelte
 A' sír Titust, ki mind azt
 Elvesztett napnak képzelte,
 Mellyben vagy ezt, vagy amazt
 Nem böldegította: de im
 Él! oh él valójában!
 Ötet látják a' fzeimeim
 E' város Csáki jában.
6. Oh élő Títusom! a' kit
 Ezer vivát! tífztele
 Tegnap, 's kiért egy egy göntait
 Minden legény elnyele;
 Hidd el, hogy a' Magyar Műsok
 Örömeiben síranak;
 'S Ugrálván, mint a' szarvasok,
 Illy fzoikat kiáltanak:
7. „Mi ne ontanánk vérünket
 „ Királyunkért, 's Hazánkért?
 „ Mi ne tennénk le éltünket
 „ Egy illy Édes Anyánkért,
 „ Melly Csáki kat nevel nekünk,
 „ Golyóbisok jösjetek!

„Tsak hafználjunk, nem kell létünk,
 „Róntsatok, és törjetek.

8. „Méz ízü lefzsz az halálunk
 „És a' gyötrelmünk édes.
 „E' földtől örömmel válunk
 „El, midőn illy felséges
 „Teremtésekért ürülnek
 „Meg a' vér edénnyeink:
 „Illy ditsó lelkekért hülnek
 „Meg minden tetemeink.

9. „Ha a' midőn lételt vettünk
 „Nem sirtunk hogy az azt meg —
 „Előző nap nem élhattunk,
 „Ugyan kérlek, nem a' leg
 „Gyávabb szív sirhatna azon,
 „Hogy teste hólnap nem él?
 „Pajtás! így tsak egy Amazonary Cluj
 „Fél emlős vitéz lennél.

10. E' szók után Hív Grófom! rád
 'Aldás záport szórának:
 És hogy azt jobban hallanád
 Egymásra is állának.
 Örvendett az egész népség,
 Az hegyek is tapsoltak.
 Azokba is elevenség
 Jött, a' kik haldokoltak.

11. Élj én is azt kívánom! és
 Khilitől Jamajkáig
 Terjedj! Élj ditsó Teremtés
 Mind itélet' napjáig.

A' kösziklák buzogjanak
 Néked téj patakokat.
 A' tengerek is zúgjanak
 Rád ezer áldásokat.

Készítette Szabó János, Akademiкус.

E l m e j á t é k.

Feltétel. Örökmozoghatót készíteni — (Perpetuummobile).

Megfejtés. Két egyenlő erejű Vondértzet vagy Mágnesset úgy kell bizonyos távolságra egymás' ellenébe helyeztetni, hogy az Északi Sarkával mindkető északra tartson. Ezek' közibe, más harmadik' valamivel kisebb erejűt, függőleg úgy kellett ismét mozoghatóképpen intézni, hogy azis észak felé legyen az Északi Sarkával. Eszszerint mind együtt Barátságosok lesznek: mivelhogy a' Középső a' Szélsők' egyikének Északi Sarkához a' Déli Sarkával — másiknak pedig Déli Sarkához az Északival fordul. — Hogy pedig a' Középső szabadon és rendszeren mozoghatson, szükség, hogy a' Szélsők között keresztül — két Oszlopotskán álló Tengelyen — egy Küllő gyanánt lévő Nyelről függjön le. Ez a' Küllő a' Tengelyen keresztül nyúljon felfelé, hogy ekképpen a' Tengellyel egy keresztét ábrázoljon. Ezen előálló másik Küllőnek a' végire alkalmaztathatik egy kis teheris, melly a' Vondértznél könnyebb legyen; hogy azt el ne fordítsa a' maga' függésétül: de megmozdittatván a' maga' ingadozása által annak billegő mozgását segítse. Így — a' mozogható Vondértz újjal hozzá értettetyén valamellyik Szélsőhöz, attúl,

mint Barátságos, eleinte vonattatik: de majd el-
lenkezőképpen erevittetvén (magnetizáltatván) elta-
szittatik az átaléllenbe lévőhöz: attúl szintazonfze-
rint vonattatván — meg' ellökettetvén fog mind-
örökké mozogni.

Megmutatás. A' Vonóértz' vagy Mágnes' ter-
mészetibül meg tettzik ennek igafsága.

Jegyzés. 1) Itt az nem hiba: hogy a' Vonóértz'
ereje megfogyatkozik (exspirál) — Mert itt az ép
és jó, nem pedig a' gyengült és hibás Vonóértzrül
van a' szó.

2) A' sem akadály: hogy — a' Mozditással az
Ellentállás egyenlő — Actio Reactioni est aequalis;
Sőt éppen ez által boldogúl. — Lehet képzelní,
hogy itt két erő dolgozik: a' Vonó és Nehezítő
(gravifica) erő. A' Vonó erő segéli ezt, midőn a'
Függőn — Perpendiculumon — túl lankadozik.

Utóljára: E' tsak Elmejáték. Mellyis még 1804.
Esztb. ezen tárgyrúl gondolkozván hirtelenébe ötlött
az eszembe: de minden Adomány vagy Datum nél-
kül; úgy hogy a' Vonóértzrül nemis emlékeztem. —
Méltóztatsanak a' Böltsek! hibáimat kipótolni — ha
lehető; avagy megtzáfolni; nekem sem időm, sem
értelem.

Én örülnék, ha Ditső Hazám, mint az Édes
Anyá, vetne tsak egy pillantást gyermeki játékom-
ra — Olasz-Liszván, Sz. György' Hava' 11. n. 1808.
Esztb.

Szakmáry Imre.